

Õiguskantsler

Teie 01.12.2015 nr

Meie 02.02.2016 nr 6-4/151513/1600503

Tartu linna ühistranspordi elektrooniline piletisüsteem

Austatud avaldaja

Palusite kontrollida, kas Tartu linnas kasutatav elektrooniline piletisüsteem on õiguspärane. Leidsite, et kohustus sõit bussi sisenedes kontaktvaba kaardi või märgise abil tuvastis registreerida on ebameeldiv ning ei taga isikuandmete kaitset. Samuti väitsite, et kohustus ühistranspordis sõitmine registreerida võimaldab süstemaatiliselt jälgida isikute liikumist.

Tartu Linnavolikogu määrus „[Ühistranspordi elektrooniline piletisüsteem](#)“ on osas, milles näeb ette kohustuse sõit registreerida, põhiseadusega kooskõlas. Tartu linnasekretäri poolt esitatud teabest nähtub, et ühistranspordi elektroonilises piletisüsteemis töödeldakse isikuandmeid õiguspäraselt.

Viidatud määruses ei ole sätestatud, kas ja milliseid andmeid sõidu registreerimisel kogutakse. Kohustus sõit bussi sisenedes registreerida ei ole põhimõtteliselt õigusvastane, sest seejuures on võimalik järgida kõiki isikuandmete kaitse seaduse ning eraelu puutumatuse põhimõtte nõudeid. Seega on võimalik määrust rakendada nii põhiseaduspäraselt kui ka põhiseadusvastaselt. Määruse põhiseaduspärasus ei sõltu sellest, kas haldusorganid rakendavad seda kooskõlas põhiseadusega.¹

Tartu linnasekretäri poolt menetluse käigus esitatud teabest nähtub, et ka määruse rakendamine on õiguspärane. Linnasekretär kinnitas, et kogutavad andmed ei võimalda jälgida konkreetsete isikute liikumist.

Kuigi sõidu registreerimisel kogutakse andmeid sõidustatistika kohta (mh andmeid kasutatud liini ja väljumise aja kohta), pole need andmed isikustatud. Sõidustatistika kogutakse andmebaasi, millesse ei salvestata kontaktvaba kaardi numbrit, isikukoodi ega muid andmeid, mis võimaldaks seostada sõitu konkreetse isikuga.² Kuna isikustamata andmete kogumine ei riiva õigust eraelu puutumatusele, ei pea selleks olema andmesubjekti nõusolekut ega seadusega sätestatud alust.

Tartu linna ühistranspordi elektroonilises piletisüsteemis kogutakse ka isikuandmeid, ent neid pole võimalik seostada isikute liikumisega. Isikuandmeid kogutakse vaid õiguslikel alustel.

¹ Vt RKPJKo 20.06.2014, 3-4-1-9-14 p. 40, mille kohaselt „kui määrused ja seadused jätavad haldusorganile kaalutlusruumi, siis ei sõltu määruste ega seaduste põhiseaduspärasus sellest, kas haldusorgan rakendab kaalutlusruumi (põhi)seaduspäraselt. Kui haldusorgan toimib (põhi)seadusvastaselt, on küll tegemist rikkumisega, aga see ei muuda seaduspärasest tõlgendust ja tegevust võimaldavaid norme põhiseadusvastaseks.“

² [Tartu Linnavalitsuse vastus teabe nõudmisele. Registreeritud 18.01.2016 viidaga 6-4/151513/1600262](#). Vt lk 1.

Kui isik on kandnud kontaktvabale kaardile raha, ent ei oma teatud perioodil (näiteks 30 päeva või 90 päeva) jooksul kehtivat sõiduõigust, ostetakse sõidu registreerimisel pilet ehk tehakse rahaline tehing. Tartu linnasekretär märkis, et tehingu sooritamisel salvestatakse andmed, kellega, millal ja millises summas tehing toimus, kuid ei talletata peatuse nime, milles tehing sooritati. Seega pole ka nende andmete abil võimalik jälgida ühegi isiku liikumist.³

Linnasekretäri sõnul on ühistranspordi elektroonilises piletisüsteemis isikuandmete kogumise aluseks [ühistranspordi seaduse § 36 lg 1 p 1 ja lg 4](#), mille kohaselt on kohaliku omavalitsuse volikogul õigus kehtestada valla- või linnaliinidel täiendavaid sõidusoodustusi.⁴ Tartu linn on seda teinud. Pileti ostmisel töödeldakse isiku andmeid, et tuvastada, kas ta vastab sõidusoodustuse saamise tingimustele (näiteks, kas pileti ostja on õpilane).

Samuti viitas linnasekretär isikuandmete kogumise alusena [raamatupidamise seaduse §-dele 6 ja 12](#), mille kohaselt tuleb majandustehinguid dokumenteerida.⁵ Majandustehingut tõestavale algdokumendile (näiteks e-keskkonnas talletatavale arvele) tuleb tõesti muuhulgas kanda ka tehingu osapoolte nimed (RPS § 7 lg 1 p 5). Seega kogutakse isikustatud andmeid seadusega sätestatud alusel.

Tartu linnasekretär kinnitas telefonivestluses suuliselt, et kui sõidu registreerimisel tehingut ei sooritata, siis ei koguta ka isikustatud andmeid. Raamatupidamise seaduse kohaselt ei ole sõidu registreerimine tehing muuhulgas siis, kui isikul on tasuta sõiduõigus või kui isik on varasemalt otnud teatud perioodi (näiteks 30 päeva) vältel kehtiva pileti.

Eeltoodud järeldused Tartu linna määruse „Ühistranspordi elektrooniline piletisüsteem“ ja selle rakendamise põhiseaduspärasuse kohta tuginevad Tartu linnasekretäri poolt esitatud selgitustele.

Tartu ühistranspordi elektroonilise piletisüsteemi enese tehnilist kontrolli Õiguskantsleri Kantselei läbi ei viinud. IT audit ei ole otseselt õiguskantsleri ülesanne ja hetkel selleks vajalik võimekus puudub. Analüüs on tehtud ühistranspordi elektroonilise piletisüsteemi kohta, nagu see praegu toimib. Kui infosüsteemi arendamisega kaasneb vajadus koguda täiendavalt andmeid või muutuvad andmete töötlemise põhimõtted, tuleb uuesti kontrollida andmetöötlemise õiguspärasust. Isikuandmete kaitse seaduse § 32 lg 1 kohaselt teostab igapäevast järelevalvet isikuandmete kaitse nõuete täitmise üle Andmekaitse Inspeksioon.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Tartu Linnavalitsus

Sten Andreas Ehrlich 693 8408
StenAndreas.Ehrlich@oiguskantsler.ee

³ Tartu Linnavalitsuse vastus teabe nõudmisele, vt lk 1.

⁴ Tartu Linnavalitsuse vastus teabe nõudmisele, vt lk 3.

⁵ Tartu Linnavalitsuse vastus teabe nõudmisele, vt lk 3.